

Oponentský posudek na diplomovou práci:

Martina Bartoňová,

Vznik, průběh a úpadek egyptské Střední říše

(The rise, development and decline of the Egyptian Middle Kingdom)

212 stran + přílohy na CD,

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2011.

Tématem předkládané diplomové práce je již podle názvu vznik, průběh a úpadek Střední říše, období druhého velkého rozmachu staroegyptského státu začínající opětovným sjednocením Obou zemí Mentuhotepem II. Nebhepetreem, vrcholícím 12. dynastií (1939 [+ 16] – 1760 př.n.l.) a končící v následující 13. dynastií. Jako cíl si autorka stanovila „dokumentovat pravděpodobné hlavní faktory, které vedly ke vzniku egyptské Střední říše, charakterizovaly její vývoj a mohly vést k jejímu pozdějšímu úpadku“.

V úvodu (str. 6-7) M. Bartoňová zmiňuje cíle své práce, její členění a použité prameny. Autorka si je přitom dobře vědoma rozsáhlé a složité problematiky chronologie Střední říše, omezeného počtu hmotných a písemných pramenů a mnohých nezodpovězených otázek týkajících se například koregence.

Diplomová práce je rozdělena do pěti částí. V první části „Definice pojmů“ (str. 8-25) autorka formuluje pojmy stěžejní pro tuto práci: období Střední říše, stát, civilizace, kolaps a vybrané aspekty státu. Činí tak se znalostí stávajících definic, mnohdy se lišících, a po úvaze si vybírá ty, s nimiž se ztotožňuje. Zde je třeba ocenit její dobrou znalost a orientaci v nejen egyptologické literatuře.

Zatímco druhá část „Historický nástin“ (str. 26-55) podává souhrnný přehled dějin První přechodné doby, období druhého sjednocení Egypta v 11. dynastií a epochy stěžejní 12. dynastie, další obsáhlá kapitola „Administrativa“ (str. 56-106) nás seznamuje se systémem centrální královské správy jak se jeví na základě analýzy hlavních úřednických titulů, které v daném období procházely složitým vývojem odrážejícím jejich měnící se důležitost. Přehled královské správy vhodně doplňuje v této kapitole pojednání o provincionální správě, která ostatně byla jen dobře zaběhnutou součástí systému právě té královské. Věrně je zde postížena úloha klíčové postavy nomarchy – správce základní správní územní jednotky.

Ve čtvrté části „Královský úřad a legitimizace“ (str. 107-134) se autorka věnuje zásadní staroegyptské instituci – královskému úřadu. Shrnuje zde letitou egyptologickou diskusi týkající se statutu egyptského panovníka – boha žijícího na zemi, a tedy neomezeného pána všech a všeho. Jeho postavení v rámci dané královské ideologie potom sleduje u nejvýznamnějších panovníků 12. dynastie a je schopna postihnout určité proměny.

Další obsáhlá část předložené diplomové práce se nezbytně týká „Hospodářství“ (str. 135-186). Autorka se dokázala dobře zorientovat v hospodářském systému Střední říše (zemědělství, zavlažování, vlastnictví a obhospodařování půdy, a s tím související propracovanou daňovou správou). Závěr práce (str. 187-195) přesně odpovídá stanovenému cíli. Je třeba přitom ocenit zamyšlení se autorky nad v současné době těžko postižitelnými (vzhledem k omezenému počtu dochovaných pramenů) otázkami procesu znovusjednocování země, přesunování rezidence, vztahu rezidence a provincie nebo zahraničních styků. A kolapsy? To je multidisciplinární diskuse ještě na léta.

Soupis citované použité bibliografie (str. 197-211) je vyčerpávající a svědčí o dobré orientaci autorky v příslušné egyptologické literatuře. Celá textová část diplomové práce, ale i její přílohy na CD se všemi obsáhlými tabulkami přehledu úředníků a grafy, prokazující znalost a schopnost M.Bardoňové vyhodnotit relevantní hmotné, písemné a ikonografické prameny.

Jsem přesvědčen, že předložená diplomová práce Martiny Bartoňové splňuje požadavky na ni kladené a lze ji doporučit k obhajobě.

Praha, 2. září 2011

Prof. PhDr. Břetislav Vachala, CSc.
Český egyptologický ústav FF UK